

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tionde avdelningen)

den 9 november 2017*

”Begäran om förhandsavgörande – Jordbruk – Gemensam jordbrukspolitik – Förordning (EG) nr 73/2009 – Systemet med samlat gårdsstöd – Kalvuppfödare som ingått ett samordningsavtal – Avtalsklausul enligt vilken det samlade gårdsstödet tillkommer samordningsföretaget – Tillåtet”

I mål C-227/16,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Appellationsdomstolen i Arnhem-Leuvarde, Nederländerna) genom beslut av den 19 april 2016, som inkom till domstolen den 22 april 2016, i målet

Jan Theodorus Arts

mot

Veevoederbedrijf Alpuro BV,

meddelar

DOMSTOLEN (tionde avdelningen)

sammansatt av A. Borg Barthet (referent), tillförordnad avdelningsordförande, samt domarna M. Berger och F. Biltgen,

generaladvokat: E. Sharpston,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Veevoederbedrijf Alpuro BV, genom J. Geerts, advocaat,
- Europeiska kommissionen, genom A. Bouquet och I. Galindo Martín, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

* Rättegångsspråk: nederländska.

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets förordning (EG) nr 73/2009 av den 19 januari 2009 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd för jordbrukare inom den gemensamma jordbrukspolitiken och om upprättande av vissa stödsystem för jordbrukare, om ändring av förordningarna (EG) nr 1290/2005, (EG) nr 247/2006 och (EG) nr 378/2007 samt om upphävande av förordning (EG) nr 1782/2003 (EUT L 30, 2009, s. 16, och rättelse i EUT 2010, L 43, s. 7).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Jan Theodorus Arts och Veevoederbedrijf Alpuro BV (nedan kallat Alpuro) angående giltigheten av en avtalsklausul enligt vilken det stöd som Jan Theodorus Arts kan göra anspråk på enligt systemet med samlat gårdsstöd tillkommer Alpuro.

Tillämpliga bestämmelser

- 3 Skälen 25 och 27 i förordning nr 73/2009 har följande lydelse:

”(25) I stödsystemen inom den gemensamma jordbrukspolitiken [PAC] ingår ett direkt inkomststöd i första hand för att upprätthålla en rimlig levnadsstandard bland jordbruksbefolkningen. Detta syfte är nära förknippat med syftet att bevara landsbygdsområdena. För att undvika felaktig användning av gemenskapens medel bör inga stödutbetalningar göras till jordbrukare som på ett konstlat sätt har skapat de förutsättningar som krävs för att få sådant stöd.

...

(27) Genom [rådets] förordning (EG) nr 1782/2003 [av den 29 september 2003 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd inom den gemensamma jordbrukspolitiken och om upprättande av vissa stödsystem för jordbrukare och om ändring av förordningarna (EEG) nr 2019/93, (EG) nr 1452/2001, (EG) nr 1453/2001, (EG) nr 1454/2001, (EG) nr 1868/94, (EG) nr 1251/1999, (EG) nr 1254/1999, (EG) nr 1673/2000, (EEG) nr 2358/71 och (EG) nr 2529/2001 (EUT L 270, 2003, s. 1)] införs ett system med samlat gårdsstöd som för samman de olika befintliga stödmekanismerna till ett enda system med frikopplat direktstöd. ...”
- 4 I artikel 1 b i förordning nr 73/2003 föreskrivs att i förordningen fastställs ”ett inkomststöd för jordbrukare (nedan kallat systemet med samlat gårdsstöd)”.
- 5 Artikel 4.1 i nämnda förordning har följande lydelse:

”En jordbrukare som får direktstöd ska iaktta de föreskrivna verksamhetskraven i förteckningen i bilaga II samt god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden enligt artikel 6.

...”
- 6 I artikel 5.1 i förordning nr 73/2009 anges följande:

”De föreskrivna verksamhetskrav som förtecknas i bilaga II ska fastställas genom gemenskapslagstiftning på områdena

 - a) folkhälsa, djurhälsa och växtskydd,
 - b) miljö,
 - c) djurskydd.”

7 I artikel 6.1 i denna förordning stadgas följande:

”Medlemsstaterna ska sörja för att all jordbruksmark, i synnerhet mark som inte längre används för produktion, hålls i enlighet med god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden. ...”

8 I artikel 33.1 a i nämnda förordning stadgas följande:

”Jordbrukarna ska få stöd inom ramen för systemet med samlat gårdsstöd om de

- a) innehar stödrättigheter som de har erhållit i enlighet med förordning (EG) nr 1782/2003,
- b) inom ramen för den här förordningen erhåller stödrättigheter ...”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

9 Jan Theodorus Arts bedriver uppfödning av kalvar och ingick år 2008 ett samordningsavtal med Alpuro (nedan kallat samordningsavtalet) varigenom han åtog sig att köpa nyfödda kalvar av Alpuro samt foder för att föda upp dem. Vid slutet av de sex gödningscykler som anges i avtalet köpte Alpuro de uppfödda kalvarna av Jan Theodorus Arts. Gödningscyklerna är ungefär 26 veckor långa och är uppdelade på tre grupper, varav den första inleddes den 5 mars 2009.

10 I enlighet med artiklarna 6 och 13 i samordningsavtalet erhöll Jan Theodorus Arts ett uppfödning bidrag på 200 euro per kalv per år.

11 Alla inkomster och ersättningar som Jan Theodorus Arts kunde göra anspråk på enligt systemet med samlat gårdsstöd i samband med uppfödningen och gödningen av kalvar enligt nämnda avtal tillföll enligt artikel 9 i detta avtal uteslutande Alpuro. Jan Theodorus Arts är skyldig att uppfylla alla villkor för att ha rätt till dessa inkomster och ersättningar.

12 Försäljningspriset för de uppfödda kalvarna beräknades enligt artikel 10 i samordningsavtalet genom att försäljningspriset för de nyfödda kalvarna, kostnaden för att göda dem samt övriga kostnader för uppfödningen lades samman. Från detta belopp gjordes sedan avdrag för olika ersättningar som erhållits enligt systemet med samlat gårdsstöd. Vidare tillämpades en korrigerering för att beakta skillnader som kalvarna föredde i förhållande till den tekniska normen i artikel 7 i avtalet.

13 Under år 2012 uppstod en tvist mellan parterna avseende beloppet på det samlade gårdsstöd som utbetalats till Jan Theodorus Arts avseende åren 2010–2012.

14 Jan Theodorus Arts väckte talan vid Rechtbank Gelderland (domstolen i Gelderland, Nederländerna) och gjorde bland annat gällande artikel 9 i samordningsavtalet strider mot syftet med förordning nr 1782/2003, eftersom avtalet tvingar honom att överlåta det inkomststöd som är avsett att ge honom en skälig levnadsstandard till Alpuro, som inte uppfyller villkoren för att omfattas av systemet med samlat gårdsstöd och inte heller är underkastat de krav som förordningen föreskriver i miljöhänseende.

15 Alpuro har å sin sida inför samma domstol gjort gällande att det gårdsstöd som Jan Theodorus Arts har rätt till utgör en beståndsdel för att beräkna priset på de uppfödda kalvarna och att företaget inte själv gör anspråk på något stöd enligt systemet med samlat gårdsstöd.

16 Sedan Rechtbank Gelderland (domstolen i Gelderland) ogillat talan överklagade Jan Theodorus Arts domen till den hänskjutande domstolen som anser att utgången i målet är beroende av hur man tolkar unionsrätten.

17 Mot denna bakgrund beslutade Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (Appellationsdomstolen i Arnhem-Leeuwarden, Nederländerna) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:

- ”1) Är sådana bestämmelser i ett avtal mellan en kalvuppfödare och ett samordnande företag ..., av vilka framgår att gårdsstöd som beviljats kalvuppfödaren i enlighet med [förordning nr 73/2009] går till det samordnande företaget genom avdrag på priset för de uppfödda kalvarna, giltiga med hänsyn till målen för denna förordning, i synnerhet säkerställandet av en rimlig levnadsstandard för jordbrukare genom direkt inkomststöd och främjandet av folkhälsan och djurhälsan, miljön och djurskyddet?
- 2) Om den första frågan besvaras nekande önskas svar på följande fråga: Eftersom målen för förordning nr 73/2009 har åsidosatts, har de nationella domstolarna rätt att, i synnerhet genom att sänka priset för uppfödda kalvar, ändra avtalet med stöd av doktrinen om *clausula rebus sic stantibus* på så sätt att den nackdel som har uppkommit för det samordnande företaget genom att bestämmelserna har blivit ogiltiga helt eller delvis undanröjs?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- 18 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida förordning nr 73/2009 ska tolkas så, att den utgör hinder för en avtalsklausul enligt vilken det stödbelopp som en kalvuppfödare kan göra anspråk på enligt systemet med samlat gårdsstöd tillkommer ett samordningsföretag som uppfödaren slutit avtal med.
- 19 Domstolen erinrar inledningsvis om att ett avtal kännetecknas av principen om avtalsfrihet, enligt vilken avtalsparterna är fria att ingå avtal med varandra. Inskränkningar av denna avtalsfrihet kan emellertid följa av tillämpliga unionsbestämmelser (dom av den 20 maj 2010, Harms, C-434/08, EU:C:2010:285, punkt 36).
- 20 Den avtalsfrihet som innehavaren av stödrättigheter förfogar över ska i synnerhet inte kunna innebära att denne kan göra åtaganden som strider mot de mål som eftersträvas med förordning nr 73/2009 (se analogt dom av den 20 maj 2010 i mål C-434/08, Harms, EU:C:2010:285, punkt 37).
- 21 Det ska i detta hänseende erinras om att systemet med samlat gårdsstöd utgör ett inkomststöd för jordbrukare enligt artikel 1 b i nämnda förordning. Enligt skäl 25 i samma förordning är syftet att upprätthålla en rimlig levnadsstandard bland jordbruksbefolkningen nära förknippat med målet att bibehålla landsbygdsområden. En jordbrukare som får direktstöd är enligt artikel 4.1 i förordning nr 73/2009, jämförd med artikel 5.1 och artikel 6.1 i samma förordning skyldig att iaktta vissa normer avseende miljö, livsmedelssäkerhet, djurhälsa och växtskydd, djurskydd samt att hålla marken i god jordbrukshävd och bevara miljön.
- 22 Varken förordning nr 73/2009 eller kommissionens förordning (EG) nr 1120/2009 av den 29 oktober 2009 om tillämpningsföreskrifter för det system med samlat gårdsstöd som föreskrivs i avdelning III i rådets förordning (EG) nr 73/2009 (EUT L 316, 2009, s. 1), föreskriver dock någon skyldighet för den som omfattas av systemet med samlat gårdsstöd att använda det mottagna stödet för på ett speciellt sätt. Då gårdsstödet är utformat som ett inkomststöd är användningen härav per definition inte begränsad.

- 23 Det är utrett i det nationella målet att stödet för åren 2010–2012 utbetalades till Jan Theodorus Arts. Parterna i samordningsavtalet har emellertid kommit överens om att det stöd som Jan Theodorus Arts kunde göra anspråk på enligt systemet med samlat gårdsstöd oavkortat tillkom Alpuro. I praktiken gjordes avdrag för stödet på det pris som Alpuro skulle betala för att köpa de uppfödda kalvarna enligt artiklarna 9 och 10 i avtalet.
- 24 Ett dylikt avtalsvillkor ger upphov till frågan om parterna avsåg att göra Alpuro till den egentliga stödmottagaren i strid med syftet med förordning nr 73/2009.
- 25 Domstolen erinrar härvidlag om att det uppenbart skulle strida mot detta syfte om personer eller enheter som inte uppfyller de krav som föreskrivs i förordningen tilläts komma i åtnjutande av stöd enligt systemet med samlat gårdsstöd (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 maj 2010, Harms, C-434/08, EU:C:2010:285, punkterna 39 och 45).
- 26 Ett samordningsföretag kan dock inte anses vara den faktiska mottagaren av stödet när uppfödaren som åtar sig att överföra stödet till nämnda företag erhåller en motprestation härför. I sådant fall åtnjuter uppfödaren i praktiken stödet och använder endast detta på ett sätt som han eller hon själv bestämt, i enlighet med vad som följer av punkt 22 ovan.
- 27 I förevarande fall har det emellertid inte bestridits inför den hänskjutande domstolen att överföringen av det stöd som Jan Theodorus Arts kunde göra anspråk på enligt systemet med samlat gårdsstöd har skett inom ramen för en rad ömsesidiga förmåner och skyldigheter som förhandlats fram av parterna i samordningsavtalet.
- 28 Syftet med förordning nr 73/2009, såsom detta beskrivs i punkt 21 ovan, kan därför inte anses ha undergrävts.
- 29 Mot denna bakgrund ska den första frågan besvaras på följande sätt. Förordning nr 73/2009 ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en avtalsklausul enligt vilken det stödbelopp som en kalvuppfödare kan göra anspråk på enligt systemet med samlat gårdsstöd tillkommer ett samordningsföretag när överföringen av stödet sker inom ramen för en rad ömsesidiga förmåner och skyldigheter som förhandlats fram av parterna i samordningsavtalet.

Den andra frågan

- 30 Med hänsyn till svaret på den första frågan saknas anledning att besvara den andra frågan.

Rättegångskostnader

- 31 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tionde avdelningen) följande:

Rådets förordning (EG) nr 73/2009 av den 19 januari 2009 om upprättande av gemensamma bestämmelser för system för direktstöd för jordbrukare inom den gemensamma jordbrukspolitiken och om upprättande av vissa stödsystem för jordbrukare, om ändring av förordningarna (EG) nr 1290/2005, (EG) nr 247/2006 och (EG) nr 378/2007 samt om upphävande av förordning (EG) nr 1782/2003 ska tolkas så, att den inte utgör hinder för en avtalsklausul enligt vilken det stödbelopp som en kalvuppfödare kan göra anspråk på enligt

systemet med samlat gårdsstöd tillkommer ett samordningsföretag när överföringen av stödet sker inom ramen för en rad ömsesidiga förmåner och skyldigheter som förhandlats fram av parterna i samordningsavtalet.

Underskrifter